

Beeld: ANP

LESPROGRAMMA

ONDERBOUW VO

Prinsjesdag 2024

Prinsjesdag 2024

Ieder jaar vindt traditiegetrouw op de derde dinsdag van september Prinsjesdag plaats. De koets, het koffertje, de koning en koningin, én de hoedjes trekken veel bekijks, al zal het voor jongeren misschien niet altijd duidelijk zijn wáár deze dag nou eigenlijk om draait. Wat is die troonrede nou eigenlijk die de koning voorleest en waarom is deze belangrijk?

In deze les leren de leerlingen meer over Prinsjesdag en waarom het ook belangrijk is om hier als nieuwsmedia bij te zijn. De verslaggeving begint namelijk al ruim voor het evenement met het 'lekken', inmiddels ook een traditie, van de plannen. Maar ook op de dag zelf gebeurt er genoeg waardoor het belangrijk is er als nieuwsmedia bovenop te zitten.

Om wat bekender te raken met de inhoud van de dag is er op de website van ProDemos een quiz beschikbaar die de hele klas ter voorbereiding van het lesmateriaal speelt. In opdracht 1 denken de leerlingen na over welke onderwerpen zij belangrijk vinden als ze zouden regeren, in opdracht 2 leren ze meer over het juiste gebruik van bronnen en in opdracht 3 gaan ze zelf op zoek naar verschillende soorten artikelen over Prinsjesdag.

Opmerkingen voor de docent

Ter voorbereiding op het lesmateriaal doen de leerlingen klassikaal de quiz De slimste leerling van ProDemos om zo op een interactieve manier meer te leren over Prinsjesdag. De handleiding voor de quiz is [hier](#) te vinden.
<https://lesmateriaal.prodemos.nl/leren/quiz-de-slimste-leerling-prinsjesdag-2024/>
<https://prodemos.nl/app/uploads/sites/5/2024/07/Quiz-De-slimste-leerling-Prinsjesdag-2024.pdf>

Ook is er op www.derdekamer.nl/ van ProDemos meer informatie te vinden over hoe de democratie werkt. Bij dit lesmateriaal hoort ook een filmpje over Wat is Prinsjesdag en een filmpje over Wat zit er in het koffertje.
<https://youtu.be/FK4PxVM0Ge0?feature=shared>
<https://youtu.be/3hdki-u5guE?feature=shared>

Ook in de [database](#) van ProDemos is veel informatie te vinden. Je kunt in de database zoeken op 'Prinsjesdag'. Het ministerie van Financiën heeft verschillende soorten [lesmateriaal](#) rond Prinsjesdag, waaronder een digiles, digiquizen, animaties en een interactieve Miljoenennotaposter.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prinsjesdag/lesmateriaal>

Opdracht 1

Vinden leerlingen het leuk om hun mening te geven over een onderwerp dat ze belangrijk vinden, dan is er ook de mogelijkheid om mee te doen aan de Nieuws in de klas [schrijfwedstrijd](#). Meedoen kan nog tot en met 30 september.
<https://www.schrijfwedstrijdindeklas.nl/>

Benodigdheden:

- Digibord
- Kranten of websites van nieuwstitels

Begrippenlijst

Nieuwswaarde

Nieuwsredacties selecteren nieuws op nieuwswaarde; of het belangrijk is om te weten voor hun lezers of kijkers. Dat kan bijvoorbeeld als een bericht belangrijk is voor een grote groep mensen (maatschappelijk belang) of actueel is. Ook kunnen ze kijken of het bericht opvallend, verrassend of schokkend is, om belangrijke mensen gaat of aansluit bij de interesse van de doelgroep.

Bronnen

Een journalistieke bron is de plek waar de informatie vandaan komt. Bronnen kunnen personen, organisaties of publicaties zijn. Zonder bron is er geen nieuws. Vaak wordt zelfs gezegd: één bron is geen bron. Want voor een betrouwbaar en compleet verhaal is het belangrijk om meerdere bronnen te gebruiken, want er zijn verschillende perspectieven op nieuwsfeiten.

Column

In een column wordt een kritische mening opgeschreven door een columnist. Deze geeft een eigen mening over het nieuws. Vaak staat een foto van de columnist bij het artikel zodat lezers het herkennen.

Interview

Een interview is een vraaggesprek bedoeld om de opvattingen van een persoon toe te lichten. Dit gebeurt via een gesprek tussen de interviewer en geïnterviewde.

VO onderbouw

Lesduur - 4 lesonderdelen van 20 tot 30 minuten

Journalistiek en Mediawijheid, Nederlands, Maatschappijleer

Prinsjesdag 2024, politiek, democratie

Prinsjesdag

Prinsjesdag. Is dat niet de dag van de hoedjes? Of dat koning Willem-Alexander met zijn familie in de koets door Den Haag rijdt? En leest hij niet iets voor?

Maar misschien heb je geen flauw idee en zegt deze dag je sowieso niet zo veel. Na deze les is dat hopelijk veranderd en weet je wat er in de troonrede (de tekst die koning Willem-Alexander voorleest) staat (hint: hij bepaalt zelf niet wat hij voorleest, dat doen de minister-president en de ministers). Je weet wat de miljoenennota is en dat het inmiddels ook traditie is dat de media al weken vóór Prinsjesdag op de hoogte zijn van de plannen van de regering.

Op het eerste gezicht ziet het er allemaal misschien een beetje saai uit, toch kan de periode rondom Prinsjesdag een spannende en boeiende tijd zijn voor journalisten; tijdens de dag zijn verslaggevers ter plaatse, maar ook in de weken vóór de grote dag valt er vaak, in veel gevallen dankzij (anonieme) bronnen in Den Haag of interviews met ministers, genoeg nieuws te melden. En de plannen lenen zich natuurlijk ook uitstekend voor het geven van een ongezouten mening in een column.

Beeld: ANP

Quiz

Voordat je met de klas aan de opdrachten begint, doen jullie met elkaar de quiz 'De Slimste leerling' van Prodemos. En bekijken jullie de video's 'Wat is Prinsjesdag' en 'Wat zit er in het koffertje'.

Klassikaal

Bespreek voordat de quiz start en jullie de video's kijken met elkaar:

- Wat doen we in Nederland op Prinsjesdag? Er is geen goed of fout, geef aan welke woorden er bij je opkomen. Je docent schrijft steekwoorden op het digibord/ of maakt hiervan een woordwolk.
- Waarom vind je Prinsjesdag wel/niet belangrijk?

Start de quiz! (klik op de afbeelding om de quiz te starten)

<https://lesmateriaal.prodemos.nl/leren/quiz-de-slimste-leerling-prinsjesdag-2024/>

Video: Wat is Prinsjesdag? (klik op de afbeelding om de video te starten)

<https://youtu.be/hwgYP-Ejq7E?feature=shared>

Video: Wat zit er in het koffertje? (klik op de afbeelding om de video te starten)

<https://youtu.be/3hdki-u5guE?feature=shared>

Klassikaal

Na het doen van de quiz en het kijken van de video's bespreek je met elkaar:

- Is je mening over Prinsjesdag veranderd? Waar komt dat door?
- Wat vind je van de huidige vorm van Prinsjesdag, goed zo? Of zou je juist wat willen veranderen? Licht je antwoord toe.

OPDRACHT 1

20-30 minuten

Dit vind ik belangrijk

Individueel

Als jij het komende jaar geld zou krijgen om uit te geven aan een bepaalde organisatie of onderwerp, wat zou dat dan zijn? Denk bijvoorbeeld aan beter onderwijs, het klimaat of minder discriminatie. Schrijf op waarom je voor dit onderwerp zou kiezen (max een half A4), en noem ten minste drie argumenten die je standpunt ondersteunen.

Heb je de smaak te pakken? Neem eens een kijkje bij de schrijfwedstrijd van Nieuws in de klas. Het is een mooie ervaring én er zijn natuurlijk ook hele toffe prijzen te winnen! [Meer informatie vind je hier.](#)

<https://www.schrijfwedstrijdindeklas.nl/>

**Prinsjesdag-plannen
uitgelekt: gratis
schoolmaaltijden, huizentaks
omlaag**

**Prinsjesdagplannen: kabinet gaat
btw-verhoging niet terugdraaien**

Netwerk

Journalisten komen vaak aan informatie met behulp van 'bronnen'. Dit kunnen personen, organisaties of publicaties zijn. Voor een betrouwbaar en compleet verhaal is het wel belangrijk om het verhaal niet op één bron te baseren, maar altijd meerdere bronnen te gebruiken. Dit omdat er verschillende perspectieven op nieuwsfeiten zijn.

Dit jaar was er in het nieuws veel aandacht voor het overleg tussen de partijen om tot een akkoord voor de begroting (hoeveel de overheid denkt uit te geven en dat er binnenkomt) te komen. Dat zou niet heel soepel zijn verlopen, zo zouden bronnen hebben gemeld. Maar is dat nu de schuld van één persoon of niet? Uit de onderstaande fragmenten blijkt dat verschillende nieuwsmedia de informatie toch op een andere manier zouden verwerken tot een artikel. Wat vind jij?

Klassikaal

Lees het artikel: <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1104161727/insiders-schetsen-ontluisterend-beeld-van-prinsjesdag-overleg-pieter-was-in-alle-staten>

(zie ook de bijlage)

Luister het fragment van de podcast *het Telegraafkwartier* vanaf 2m22s tot 4m10s:

<https://www.telegraaf.nl/podcast/32202876/dit-is-fascinerend-aan-onthullingen-prinsjesdag-overleg>

Luister daarna het fragment (1m20s - 4m25s) uit de podcast *Het Mediaforum* van 2 september 2024:

<https://www.nporadio1.nl/podcasts/de-mediacast/112429/geschreeuwen-gehuil-van-pieter-omtzingt-volgens-anonieme-bronnen-kan-ook-een-soort-karaktermoord-zijn>

Bespreek met de klas

- Met wie ben je het eens? Met de (hoofd)redactie van *De Telegraaf* (podcast *Telegraafkwartier*)? Of met Wendelmoet Boersema, hoofdredacteur van *Trouw* (podcast *Het Mediaforum*)? Licht je antwoord toe.
- Na tien minuten licht één leerling per groepje zijn of haar keuze toe.
- Noteer de argumenten op het digibord.
- Is er veel verschil van mening tussen de verschillende groepjes? Of is iedereen het met elkaar eens?

OPDRACHT 3

Allemaal nieuws

In de dagen rondom Prinsjesdag staan in de kranten verschillende artikelen over het evenement. Maar dat zijn niet alleen nieuwsberichten, ook in andere delen van de krant wordt erover geschreven. Bijvoorbeeld over de kleding (en hoedjes) die de prominenten droegen, columns en interviews.

Zo blijkt Prinsjesdag in de dagen en weken eromheen en op de dag zelf een bron van nieuws waar verslaggevers en columnisten van verschillende katernen de krant mee kunnen vullen. Niets saais aan dus!

Klassikaal/ Groepjes

Lees de volgende artikelen (zie ook de bijlage).

Mode:

<https://www.nrc.nl/nieuws/2023/09/18/voorbij-de-prinsjesdag-hoed-wie-draagt-er-nog-een-de-overige-364-dagen-a4174695>

Interview:

<https://www.parool.nl/nederland/mark-rutte-wil-niet-zielig-achteromkijken-bij-zijn-laatste-prinsjesdag~bbdb5967/>

Column:

<https://www.volkskrant.nl/columns-van-de-dag/de-plannen-die-de-nederlander-op-een-gaan-zetten-lijken-ze-alleen-maar-weird~bb7fbb9e/>

Welke vond je het leukste om te lezen? Waarom?
Bespreek dit kort met elkaar in de klas

Verdeel de klas in groepjes van 5 à 6 leerlingen.

Ieder groepje gaat in de krant op zoek naar een column, interview of artikel (anders dan een nieuwsbericht) over Prinsjesdag.

- Waar gaat het artikel / de column over?
- Waarom denk je dat deze is gepubliceerd in de krant? Heeft het artikel bijvoorbeeld nieuwswaarde? Of zet het aan tot nadenken? Of staat er een sterke mening in? Iets anders?
- Bespreek met elkaar in de klas welk artikel jullie hebben gevonden en waarom je denkt dat de krant ervoor koos deze te publiceren.

'Geschreeuw en emotionele uitbarstingen'

Insiders schetsen ontluisterend beeld van Prinsjesdag-overleg: 'Pieter was in alle staten'

Door LEON BRANDSEMA EN INGE LENGTON 02 sep. 2024 in BINNENLAND

Met een akkoord over de begroting lijkt het kabinet-Schoof de eerste hobbel na een roerige start te hebben genomen. Maar wie achter de schermen zijn oor te luister legt, hoort een ontluisterend verhaal over hoe de Prinsjesdag-deal tot stand is gekomen. Met zorgen over 'verre van extraparlamentaire' NSC'ers en hun partijleider: „Het was weer bal, Pieter was in alle staten.”

De verkiezingsuitslag was duidelijk: een groot deel van Nederland wordt enthousiast van een regering met een rechtser koers. Recente peilingen bevestigen dat. Het samenwerkingsverband van PVV, VVD, NSC en BBB kan nog steeds op 77 zetels rekenen. Veel Nederlanders willen dan ook dat het rechtse kwartet nu echt werk gaat maken van het oplossen van grote problemen.

BEGROTING BRONNEN BESCHRIJVEN EMOTIONELE UITBARSTINGEN OMTZIGT BIJ PRINSJESDAG-DEAL

'GESCHREEUW EN GEHUIL'

Met een akkoord over de begroting lijkt het kabinet-Schoof de eerste hobbel na een roerige start te hebben genomen. Maar wie achter de schermen zijn oor te luister legt, hoort een ontluisterend verhaal over hoe de Prinsjesdag-deal tot stand is gekomen. Met zorgen over 'verre van extraparlamentaire' NSC'ers en hun partijleider: „Het was weer bal, Pieter was in alle staten.”

door Leon Brandsema en Inge Lengton

De verkiezingsuitslag was duidelijk: een groot deel van Nederland wordt enthousiast van een regering met een rechtser koers. Recente peilingen bevestigen dat. Het samenwerkingsverband van PVV, VVD, NSC en BBB kan nog steeds op 77 zetels rekenen. Veel Nederlanders willen dan ook dat het rechtse kwartet nu echt werk gaat maken van het oplossen van grote problemen. Met dat in het achterhoofd van het kabinet is het andere aan de dag gelagde frictiepartijprogramma, maar het had - omzamen de politieke economische plannen - nogal wat voeten in de aarde. Op het ministerie van Financiën is er geschreeuw, waren er emotionele uitbarstingen en zaten onderhandelaars en schoringsgen in het kabinet van de nacht met de handen in het haar.

Pieter Omtzigt. Die naam valt opnieuw opvallend vaak als het gaat om de folk gesprekken over de milieurechts. In de formatie bleek al dat medeonderhandelaars de NSC-leider als laai, belediging en licht ontvlambaar bestempelen, vooral alser druk op de ketel staat. Hetzelfde beeld wordt naar voren gebracht door bronnen die bovengenoemde gesprekken naar de nieuwste rijksbegroting.

Man in gek. Ze wauwt er gesprekken over 'schreeuwen en huilen' door Omtzigt. Details volgen: Hij liep weer weg van Lufthansa, keerde wel weer terug. Volgens meerdere bronnen had het veel weg van de formatiegesprekken, waar getuigen ook veel huilen en wegvloeren van Omtzigt zagen. Die geschiedenis bleef zich volgens ingewijden min of meer herhalen.

Die man ligt 'lancetachtig' betrouwbare bronnen bij het Prinsjesdag-overleg van afgelopen week. In twee maanden moet er een klap op de begroting van volgend jaar gegeven worden. Naast het kabinet waren premier Dick Schoof en minister van Financiën Ed

de Heinen aanwezig, op het departement van Justitie. De vier fractievoorzitters van PVV, VVD, NSC en BBB schoven daar ook bij aan, en zij hadden hun financiële deskundigen uit de Tweede Kamer ook meegenomen. Niet dat andere belangrijke politiek niet hun zegen konden doen. Al werken werd er in het kabinet gesproken over de beloften en bezettingen uit het hoofdlijnenakkoord en de andere aan de dag gelagde financiële tegenwichten. De visie van de vier partijen van het kabinet-Schoof werden bovendien weerspiegeld onderhandelaars op het ministerie van Financiën ontvingen voor hun visie op de financiële puzzel die moest worden opgelost. De puzzel was niet erg ingewikkeld, vertelden de ingewijden tegen de lijn dat Van Hijum erbij was, beide niet schone gezichten bij de drie andere voerders van PVV, VVD, NSC en BBB schoven daar ook bij aan, en zij hadden hun financiële deskundigen uit de Tweede Kamer ook meegenomen.

'Het leek wel een NSC-clubhuis'. Irritatie omdat Omtzigt over meerdere kabinetstukken bleek te beschikken die de andere fracties niet hadden gekregen. „Niet recht extraparlamentair, verre van zelf”, schetst een betrokken, aangetipt dat het juist NSC-waarde per deze nieuwe politieke constellatie wilde met meer afstand tussen kabinet en Kamer. Bij die partij viel evenwel te horen dat stukken gewoon keurig via de ambtelijke lijnen worden ingeblikt in plaats van de partijlijn. Maar aan tafel waren de onderhandelaars met stemmen en van alle vier de coalitiepartijen van veel pijnpijk zwijgen als er nieuwe stukken ten tonele verscheen. De stille momenten duurden soms wel minuten, omdat niemand maar wist wat te zeggen. Uiteindelijk vertrok de Heinen, uiteindelijk knopen doorgeknakt. Om vier uur 's nachts in een extraparlamentair kabinet'. Het combi-meer je de natuurlijke behoefte van een kabinet aan zekerheden aan de andere drie coalitiepartijen. Juist die onzekerheid van PVV, NSC en BBB kocht

verdrigtige Pieter Omtzigt, vertelden de aanwezigen. Hij moest door emotionele hoopjes. „Ambtenaren van het ministerie van Financiën hebben moeten zeggen zo kan het niet langer”, vertelt een ingewijde. Dat hielp. In plaats van wachben en schorven vanwege de onmisstern werden er, nadat

OOK ZORGEN OM 'AMBIVALENTE' PVV-LEIDER WILDERS EN 'GEOLIEDE MACHTSMACHINE' VAN VVD

Minister-president Dick Schoof kan om vier uur 's nachts bepalen dat er witte rook in de coalitie aan over de rijksbegroting.

Wat meerdere betrokkenen bovendien is opmerken, is de lasteloosheid die de VVD al sinds de formatie uitstraalt. „Dilan wordt door hand partij uit elkaar getrokken”, analyseert een coalitiebron. „Het was haar partij wil deze coalitie echt niet. En Dilan wil niet in de fractie zitten, maar in het kabinet”. Zelfs bij de onderhandelingen werd er om zijn beperkt tussen de VVD-leider en haar partijgenoot Heinen om het gebrek aan VVD-leider in de koepel krachtig pleegde. De minister van Financiën wordt door meerdere betrokkenen genoemd om zijn onafhankelijkheid. Ook op Wilders' kritiek bleef. De PVV-leider wordt ambivalent genoemd. „De ene dag roept hij dat hij zijn kabinet wil, de volgende dag moet de lijn een”.

Dramatisch. Wat betekent de dramatische vertoer, vordermacht nu voor het kabinet in de coalitie? Volgens de ingewijden zit het met de pling van Schoof voorlopig in elk geval nog wel voor. Het kabinet staat eromstandig uit”, zegt een bron. De rol die de premier daarin speelt wordt gekloft. De verhandelingen tussen de partijleiders worden door meerdere bronnen juist nog altijd als moeizaam bestempeld. Maar dat er een begrotingsakkoord ligt wordt als positief gezien, ook al ging het soms moeizaam. „Het is niet als met een wortel, je wil ook niet weten hoe die gemaakt is”.

Maar dat er zo uitvoerig door zo veel bronnen (De Telegraaf sprak er meer dan vijftien en van alle vier de coalitiepartijen) over het vooraf wordt gekloft kan ook als een veng teken worden gezien. Niet als het feit dat hij de eerste moeilijke gesprekken de onderhandelingen, Statenleden en nu ook kabinetleden... De groenstapen van hun coalitiepartijen gaan ten koste van kwaliteit, zien de liberalen. Het maakt het onderhandelen over de rijksbegroting niet makkelijker de onderliggende berekeningen en modellen worden als taak kost gezien.

Maar dat er zo uitvoerig door zo veel bronnen (De Telegraaf sprak er meer dan vijftien en van alle vier de coalitiepartijen) over het vooraf wordt gekloft kan ook als een veng teken worden gezien. Niet als het feit dat hij de eerste moeilijke gesprekken de onderhandelingen, Statenleden en nu ook kabinetleden... De groenstapen van hun coalitiepartijen gaan ten koste van kwaliteit, zien de liberalen. Het maakt het onderhandelen over de rijksbegroting niet makkelijker de onderliggende berekeningen en modellen worden als taak kost gezien.

Naam Pieter Omtzigt valt vaak

Met dat in het achterhoofd van het kabinet is het smeden van een nieuwe rijksbegroting gelukt, maar het had – ondanks de positieve economische plaatjes – nogal wat voeten in de aarde. Op het ministerie van Financiën is er geschreeuwd, waren er emotionele uitbarstingen en zaten onderhandelaars na ettelijke praatrondes en schorsingen in het holst van de nacht met de handen in het haar.

Pieter Omtzigt. Die naam valt opnieuw opvallend vaak als het gaat om de felle gesprekken over de miljoenennota. In de formatie bleek al dat medeonderhandelaars de NSC-leider als labiel, besluiteloos en licht ontvlambaar bestempelden, vooral als er druk op de ketel staat. Hetzelfde beeld wordt naar voren gebracht door bronnen die bovenop de gesprekken zaten over de nieuwe rijksbegroting.

'Die man is gék'

Zo wordt er gesproken over 'schreeuwen en huilen' door Omtzigt. Details volgen: „Hij liep weer weg van tafel, keerde wel weer terug.” Volgens meerdere bronnen had het veel weg van de formatiegesprekken, waar getuigen ook veel huilbuien en weglopen van Omtzigt zagen. Die geschiedenis heeft zich volgens ingewijden min of meer herhaald. „Die man is gék”, kenschetst een betrokkene bij het Prinsjesdagoverleg van afgelopen week.

In twee avonden moest er een klap op de begroting van volgend jaar gegeven worden. Vanuit het kabinet waren premier Dick Schoof en minister van Financiën Eelco Heinen aanwezig, op het departement van laatstgenoemde. De vier fractievoorzitters van PVV, VVD, NSC en BBB schoven daar ook bij aan, en zij hadden hun financiële deskundigen uit de Tweede Kamer ook meegenomen.

Beloftes en bezuinigingen uit hoofdlijnenakkoord

Niet dat andere belangrijke politici niet hun zegje hadden kunnen doen. Al weken werd er in het kabinet gesproken over de beloftes en bezuinigingen uit het hoofdlijnenakkoord en de al eerder aan de dag gelegde financiële tegenvallers. De vicepremiers van de vier partijen van het kabinet-Schoof werden bovendien woensdag- en donderdagmiddag al op het ministerie van Financiën ontvangen voor hún visie op de financiële puzzel die moest worden gelegd.

Die puzzel was niet erg ingewikkeld, vertellen de ingewijden. Meerdere bronnen schetsen dat het kabinet er woensdag al wel uit was. Er werd vooral nog geknobbeld op de koopkrachtcijfers. „Het ging slechts om tienden van procenten”, omschrijft een van hen. Een beeld dat breed wordt beaamd. Toch werd er donderdagavond weer overlegd met de fractieleiders, vanaf zes uur 's avonds. Met goede hoop op een vroege afloop: „Voor twaalfen had het makkelijk klaar kunnen zijn.”

Irritatie over Omtzigt, Van Hijum en Idsinga

Maar al gauw ontstond er irritatie, omdat Omtzigt steeds zijn partijgenoten Eddy van Hijum (minister van Sociale Zaken) en Folkert Idsinga (staatssecretaris Fiscaliteit) bij de besprekingen betrok. Zij zaten op dezelfde gang als de onderhandelaars, in de kamer van de staatssecretaris.

„Het leek wel een NSC-clubhuis”, omschrijft een betrokkene de situatie. Een ander spreekt van een 'NSC-warroom'. Het trok de al precaire verhoudingen scheef, klinkt het verwijt.

Voor dat Van Hijum erbij was, leidde tot scheve gezichten bij de drie andere vicepremiers. Eddy erbij? Dan ook Fleur Agema (PVV), Sophie Hermans (VVD) en Mona Keijzer (BBB). „Te gek om los te lopen”, zegt een kopstuk over de NSC-overmacht.

'Totale flauwekul'

Het wordt door een NSC'er als 'totale flauwekul' omschreven. De betrokkenheid van Idsinga en Van Hijum was volgens die bron inhoudelijk logisch, omdat zij over de fiscaliteit en de koopkracht gaan.

Saillanter werd het toen er memo's aan de onderhandelingstafel verschenen, zeker omdat meerdere betrokkenen ervan overtuigd waren dat er aantekeningen uit de kamer met NSC-kabinetsleden kwamen die ingingen tegen de lijn die het kabinet had uitgestippeld.

En er was al irritatie omdat Omtzigt over meerdere kabinetsstukken bleek te beschikken die de andere fracties niet hadden gekregen. „Niet echt extraparlamentair, verre van zelfs”, schetst een betrokkene, aanstippend dat het juist NSC was die per se deze nieuwe politieke constellatie wilde met meer afstand tussen kabinet en Kamer. Bij die partij valt evenwel te horen dat stukken gewoon keurig via de ambtelijke lijnen werden ingebracht in plaats van de partijlijn.

Onderhandelaars met stomheid geslagen

Maar aan tafel waren de onderhandelaars met stomheid geslagen. Gerept wordt van veel pijnlijk zwijgen als er nieuwe stukken ten tonele verschenen. De stille momenten duurden soms wel een minuut, omdat niemand meer wist wat te zeggen. Uiteindelijk vertrok Van Hijum naar zijn eigen ministerie, volgens een betrokkene op instigatie van Schoof zelf.

De mysterieuze memo-stroom leidde tot schorsingen, veel getwijfel en een dan weer boze, dan weer verdrietige Pieter Omtzigt, vertellen de aanwezigen. „Hij moest door emotionele hoepeltjes.”

Omtzigt: 'Het was wennen'

„Ambtenaren van het ministerie van Financiën hebben moeten zeggen: zo kán het niet langer”, vertelt een ingewijde. Dat hielp. In plaats van wachten en schorsen vanwege de memo-storm werden er, nadat de fractievoorzitters ook omstebeurt waren aangeschoven bij premier Schoof en Heinen, eindelijk knopen doorgehakt. Om vier uur 's nachts kon premier Schoof bekendmaken dat er witte rook was. Uitgeput verlieten Geert Wilders, Dilan Yesilgöz, Pieter Omtzigt en Caroline van der Plas het ministerie van Financiën.

Omtzigt zelf spreekt, gevraagd naar zijn beleving van de begrotingsgesprekken, van 'een eerste, misschien wat onwennige oefening in een extraparlamentair kabinet': „Hoe combineer je de natuurlijke behoefte van een kabinet aan zekerheden aan de eigen verantwoordelijkheid van de Kamer? Ook is dat wennen. Maar al doende zullen we vast en zeker leren.”

Wantrouwen richting VVD

Er speelden meer factoren mee bij de stroperige begrotingsbesprekingen.

Zo is er bij PVV, NSC en BBB wantrouwen te bespeuren richting de VVD die zij als 'geoliede machtsmachine' zien. Alle troeven in het politieke kaartendek zijn de VVD wel bekend, terwijl de PVV jarenlang tot de politieke zijlijn is gedwongen en NSC en BBB als gloednieuwe partijen nog maar net droog zijn achter de oren. VVD'ers? Die moet je niet zomaar vertrouwen, is de teneur binnen de andere drie coalitiepartijen.

Juist die onervarenheid van PVV, NSC en BBB leidt bij de VVD tot onrust. Kamerleden, Statenleden en nu ook kabinetsleden... De groeistuipen van hun coalitiegenoten gaan ten koste van kwaliteit, zien de liberalen. Het maakt het onderhandelen over de rijksbegroting niet makkelijker: de onderliggende berekeningen en modellen worden als taaie kost gezien.

'Dilan wordt door haar partij uit elkaar getrokken'

Wat meerdere betrokkenen bovendien is opgevallen, is de lusteloosheid die de VVD al sinds de formatie uitstraalt. „Dilan wordt door haar partij uit elkaar getrokken”, analyseert een coalitiebron. „Een deel van haar partij wil deze coalitie echt niet. En Dilan wil niet in de fractie zitten, maar in het kabinet.”

Zelfs bij de onderhandelingen werd er onmin bespeurd tussen de VVD-leider en haar partijgenoot Heinen om het gebrek aan VVD-kleur in de koopkrachtplaatjes. De minister van Financiën wordt door meerdere betrokkenen geloofd om zijn rolvastheid als minister.

Ook op Wilders klinkt kritiek. De PVV-leider wordt 'ambivalent' genoemd. „De ene dag roept hij dat hij dit kabinet wil, de volgende dag moet de bijl erin.”

'Kabinet Schoof straalt eenheid uit'

Wat betekent de dramatisch verlopen vergadernacht nu voor het kabinet en de coalitie? Volgens de ingewijden zit het met de ploeg van Schoof voorlopig in elk geval nog wel snor. „Het kabinet straalt eenheid uit”, zegt een bron.

De rol die de premier daarin speelt wordt geloofd. De verhoudingen tussen de partijleiders worden door meerderen juist nog altijd als moeizaam bestempeld. Maar dat er een begrotingsakkoord ligt wordt als positief gezien, ook al ging het soms moeizaam: „Het is net als met een worst, je wil ook niet weten hoe die gemaakt is.”

Veeg teken

Maar dat er zo uitvoerig en door zo veel bronnen (De Telegraaf sprak er meer dan vijftien en van alle vier de coalitiesmaken) over het voorval wordt gekletst kan ook als een veeg teken worden gezien. Net als het feit dat bij de eerste moeilijke besprekingen de emoties van Omtzigt meteen weer opspelen.

Een bron lijkt het inmiddels op de koop toe te nemen. „Je weet met wie je aan tafel zit”, klinkt het, erop wijzend dat de vier partijen nou eenmaal met elkaar verder moeten. „Als je het niet accepteert, wat betekent dat dan? Dat de boel in elkaar klappt.”

Zeg alsjeblieft geen 'hoedjes'. Het zijn hoeden." Het is het eerste dat Susan Dekker, eigenaar van hoedenwinkel House of Hats in Den Haag wil meegeven. Het tweede: „Van Prinsjesdag zie je vaak belachelijke hoeden op de voorpagina's. Altijd worden de statements gefotografeerd, en zelden de móóie hoeden.”

De vraag die opkwam was: wie draagt wanneer nog een hoed in Nederland? Ja, op Prinsjesdag. Dan voltrekt zich een waar defilé aan hoedendragende Kamerleden. En de afgelopen twintig jaar werd het uitdragen van een boodschap met een hoed voor sommigen belangrijker dan de hoed zelf. Toenmalig Kamerlid Krista van Velzen (SP) begon ermee: in 2003 droeg ze een hoofddoek met daarop een mand met echte eieren. Het stond, zo zei ze toen, „symbool voor al het dierenleed van het afgelopen jaar”.

Ze zou in de jaren daarna nog autobanden dragen (tegen het asfaltbeleid van het kabinet), een hoed met kleine gevechtsvliegtuigen (tegen de aankoop van de Joint Strike Fighter), en een met een dode nerts (tegen de bontindustrie). Van Velzen wilde laten zien dat het op Prinsjesdag, de opening van het parlementaire jaar, om de politiek moest gaan. Kamerlid Francine Giskes (D66) vond dat in 2003 ook: zij knutselde een hoed van kranten in elkaar. Zij zei toen: „Ook wel een beetje een parodie op dat gedoe met die hoeden in de Ridderzaal. Want de aandacht gaat altijd wel uit naar de hoedjes, maar in werkelijkheid gaat het om de inhoud.”

Tevergeefs: het gaat in sommige media nog steeds minder om de plannen van de regering, dan om de hoeden - en vaak ook jurken - alleen nu ook om wat die zeggen. Vorig jaar was aan de keuzes af te lezen wat voor politiek jaar het was. Minister van Defensie Kasja Ollongren (D66) droeg kleding van een Oekraïense ontwerper,

De hoed op die 364 andere dagen

HOEDEN Deze derde dinsdag zal weer een defilé van hoeddragende Kamerleden zijn. Maar wie draagt er verder nog weleens een hoed?

Tekst **Titia Ketelaar** Foto's **Sebiha Öztas**

Caroline van der Plas (BBB) vertoonde zich met een strooien hoed met boerenzakdoek en graanhalmen, Esther Ouwehand (Partij voor de Dieren) verwees naar de staat van de zee met een blauwe jurk en een diadeem met zeesterren, en Sylvana Simons (Bijl) wilde met een zilveren jurk en zwart-witte hoed iedereen „een spiegel voorhouden”.

Gelegenheidshoeden

Loop een hoedenwinkel binnen, en dat is níét het soort hoeden die het meest worden verkocht. Soms wel, Susan Dekker van House of Hats maakt onderscheid tussen 'gelegenheidshoeden' waarmee je kunt flaneren - ze verkoopt ze voor Prinsjesdag, „bruiloften, tuinfeesten en paardenraces” - en 'dagelijkse' hoeden. Daarvan moet je er eigenlijk drie hebben, vindt ze: „Eén voor de re-

”

Eigenlijk moet je drie dagelijkse hoeden hebben. Eén voor de regen, één voor de mooi, en een pet voor als het waait

Susan Dekker
eigenaar
hoedenwinkel

gen, één voor de mooi, en een pet voor als het waait.”

Op een doordeweekse ochtend, net nadat ze de winkel heeft geopend, komen er meerdere klanten binnen. De hoeden, voor mannen en vrouwen en van verschillende binnenlandse en buitenlandse merken, staan tot het plafond opgesteld. Een tweetal uit België, dat een hoed wil laten vermaken en speciaal hiervoor naar Den Haag komt, een vrouw die rondkijkt, een man die door zijn arts is geadviseerd om zijn gezicht tegen de zon te beschermen.

Dekker schouwt zijn gezicht en schedel aan. Trekt iets van de plank. „Nee, te flets”, zegt ze zelf meteen. De klant pakt een oranje hoed: „Dit past wel bij mij.” „Maar die heeft een te kleine rand”, zegt zij en legt hem terug. Later zegt ze: „Voor iedereen is er een hoed, maar niet elke

Dankzij hoedenontwerper Berry Rutjes staat hoeden maken op de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed.

hoed past op ieder hoofd.”

Ze heeft veel klanten die een praktische zomer- of winterhoed zoeken. Maar de hoed begint ook weer een mode-item te worden, zegt Dekker. De Britse Netflix-serie *Peaky Blinders*, die zich afspeelt in de jaren twintig van de vorige eeuw, heeft bijvoorbeeld veel gedaan voor de *newsboy caps*, die zowel door mannen als vrouwen wordt gekocht.

Dat ziet ook Arnold Bakker van H. Witting & Zoon. „De kleding wordt weer iets netter, met trenchcoats en zo. Daar hoort dan geen baseballpet maar een hoed bij.” Al sinds 1876, toen iedereen nog geacht werd een hoofddekseel te dragen, zit de winkel in de binnenstad van Groningen. De hoed is nooit verdwenen, zegt Bakker.

Hoedenwinkels en -makers de afgelopen decennia wel, ziet de sector zelf. Al is dat lastig na te gaan, ze worden nergens als aparte categorie geregistreerd en vallen onder de algemene term ‘textiel’. Elly Stemerding, hoofdredacteur van *The Hat Magazine*, een vaktijdschrift voor de internationale hoedenbranche, probeerde twee jaar geleden cijfers voor Nederland te vinden. Op haar verzoek maakte de Kamer van Koophandel een inschatting op basis van ondernemingen die de laatste jaren de term ‘hoeden’ in de handelsnaam of bedrijfsomschrijving hadden. Dat waren er in 2016 106 en in 2021 120. Het aantal hoedenfabrikanten daalde licht van 39 naar 34, en het aantal hoedenimporteurs bleef gelijk. Bedrijven zonder de term hoeden in de naam zijn echter niet meegeteld, waardoor het een inschatting blijft. Ook niet meegeteld zijn winkels en warenhuizen waar kleding het hoofdproduct is en hoeden als accessoire worden verkocht.

Máxima-hoed

Arnold Bakker van H. Witting & Zoon vertelt dat halverwege de jaren zeventig er in Groningen „nog 20, 25” hoedenwinkels

waren: „Wij zijn de laatste.” Het is de oudste hoedenzaak van Nederland. Er komen veel studenten in zijn winkel (de Bakkers zijn sinds 1960 de eigenaar), vertelt hij. „Geen Máxima-hoed, zeggen ze dan. Maar wat Máxima in haar semi-vrije tijd draagt, die fedora’s met grote rand, die willen ze dan wel. „Met een leuk lint, ketting van kraaltjes, verenband of een sjaaltje wordt zo’n hoed dan voor dagelijks gebruik.”

En voor mannen? Ook de fedora. Acht jaar geleden droeg voetballer Memphis Depay die nog tot hoon van voetbalcommentatoren. Hij werd vergeleken met „een Peruviaanse panfluitspeler” en hem werd meegedeeld dat het „flamboyant” was en hij gezien kon worden als „een man die naast zijn schoenen gaat lopen”.

Een typisch Nederlandse reflex, noemt Elly Stemerding van *The Hat Magazine* dat. „Buiten Nederland krijg je complimenten voor wat je draagt. In Nederland is het snel genoeg.”

Immaterieel Erfgoed

In de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw ging je de deur niet uit zonder, zegt ze. Het hoorde erbij: jas, tas, handschoenen en hoed. „Maar na de Tweede Wereldoorlog zag je al advertenties van de hoedenbranche met de mededeling ‘doe wel een hoed op’ en in vakbladen werden zorgen geuit.”

„De hoed was in de jaren zeventig dood”, zegt hoedenontwerper Berry Rutjes. Ze studeerde mode en kleding maken aan de mts, en ging in de jaren negentig naar de London School of Fashion om te leren hoe een hoed gemaakt moest worden: „Ik moest er mezelf in specialiseren.”

Eén van de hoeden die ze maakte voor koningin Máxima is nu op een tentoonstelling in het Haagse Kunstmuseum te zien. En dankzij haar inspanningen staat hoeden maken op de Nationale Inventaris

Prinsjesdag Hoeden- traditie sinds 1977

Erica Terpstra was, in 1977, het eerste Kamerlid dat op Prinsjesdag in de Ridderzaal een hoed droeg. Ze was net gekozen namens de VVD. „Ik kwam uit Leiden, en de studentenwereld heeft altijd de cultuur gehad dat als er iets feestelijk was, je een hoed droeg”, vertelde ze in 2014 tijdens een hoedenparade in Den Haag aan reisjournalist Daisy Scholte. „Ik houd ontzettend van hoeden. En ik dacht: ‘als je nou op Prinsjesdag, wanneer zelfs de majesteit een hoed draagt, geen hoed draagt, wanneer dan wel?’” Het kabinet-Den Uyl was net gevallen, en tegen Terpstra werd gezegd dat ze niet met de kop boven het maaiveld moest lopen. „Ik dacht ‘het zal me een zorg zijn, ik ga een hoed dragen’. Het jaar daarop waren er een heleboel.”

Immaterieel Cultureel Erfgoed. Het is een vak, benadrukt ze: „Net zoals een goede horlogemaker vraagt dat om vakmensen die worden opgeleid. Je hoeft niet duizend hoedenmakers in Nederland te hebben, maar wel genoeg mensen met kennis.”

In haar boetiek, vlak bij paleis Noordeinde, verkoopt ze zowel dagelijkse hoeden als die voor speciale gelegenheden. Hier komen Kamerleden voor hun Prinsjesdaghoed. Ze zegt: „Prinsjesdag is géén carnaval. Je gaat bij wijze van spreken bij de koning en koningin op bezoek, dan wordt verwacht dat je er netjes uitziet. Het is heel Nederlands om dat aan te grijpen om een statement te maken, wat weer tot hilariteit leidt. Ik strijd er al twintig jaar voor om duidelijk te maken dat een hoed onderdeel is van de kleding.”

De expats onder haar klanten, vertelt ze, vinden het veel gewoner om een hoed te dragen. Nederlanders met hoed zijn vooral „niet doorsnee, mensen die nét dat ene leuke jasje hebben of een paar mooie schoenen en het fijn vinden om er een hoed bij te dragen”.

Ook zij noemt Máxima een rolmodel. „Aan haar zie je dat het altijd elegant kan. Dan heeft ze een pak van Zara aan, met sieraden of een hoed maakt ze er iets speciaals van.” En bij de mannen zanger en producer Pharrell Williams. „Er kwamen echt mensen binnen met de vraag: ‘heeft u zo’n hoed?’”

Ze draagt zelf iedere dag een hoed. „In de tienerjaren van mijn zoon dacht ik ‘misschien moet ik hem nu afdoen als ik langs de zijlijn sta bij voetbal’. Hij zei: ‘maar mam, je hebt toch altijd wat op?’”

Een hoed, zegt Rutjes, moet praktisch zijn. „Je moet ermee kunnen fietsen en de hond mee kunnen uitlaten.” En ze zegt: „Een hoed dragen vraagt om gewenning. Als het maar de juiste hoed bij de juiste persoon is.”

Interview

Mark Rutte wil niet ‘zielig’ achteromkijken bij zijn laatste Prinsjesdag

Na zijn recordtijd als premier zou Mark Rutte voor de klas gaan staan. Maar deze Prinsjesdag is de VVD'er een stuk minder stellig over dat lesgeven. 'Je leeft maar één keer.'

Hanneke Keultjes en Hans van Soest 19 september 2023, 19:47

Toen Mark Rutte op de ochtend van zijn laatste Prinsjesdag als premier zijn jacquet aantrok, schoot er geen enkele emotie door zijn hoofd. Niks. “Ik ben niet de hele dag melancholisch met mijn eigen leven bezig,” vertelt hij. “Ik vind het fantastisch wat ik doe en ik heb met mijn volle verstand besloten te stoppen. Maar ik kan geen emoties veinzen die ik niet heb.”

Ja, ik wil elke dag het laatste nieuws vanuit Amsterdam ontvangen.

Verstuur

Hij ziet wel één voordeel: volgend jaar kan hij weer ‘gewoon’ als Hagenaar naar de rit van de koets gaan kijken. “Al die jaren zit ik binnen te wachten tot de koning arriveert voor de troonrede. Ik krijg niks mee van wat er buiten gebeurt.” Toch kon hij wel melden dat de media te veel aandacht had voor ‘vijftien mopperaars die stonden te fluiten bij het paleis’.

-- ..

Zielig

Vraag Mark Rutte niet om terug te blikken bij zijn laatste Prinsjesdag. “Politici die terugblikken, dat vind ik zó zielig. Ik ga later ook nooit mijn autobiografie schrijven.” Bovendien, hij zit er voorlopig nog wel even. “Want ja,” rekt hij omstandig voor met een glimlach alsof hij wil zeggen: jullie zijn voorlopig nog niet van me af. “Het kabinet is gevallen. Dan duurt het eerst vier maanden voor we verkiezingen kunnen organiseren in dit land. Dan duurt het nog twee weken voor de nieuwe Tweede Kamer bij elkaar komt. Dan gaan partijen eens aan elkaar snuffelen. Joh, dat duurt nog zéker tot volgend jaar.”

De VVD-premier ging er dertien jaar prat op dat de overheidsfinanciën niet uit het lood mochten slaan. Nu neemt hij afscheid met een begroting waarvan de Raad van State eerder al zei dat die ‘langs de vangrail scheert’. Een groep ambtenaren adviseert een volgend kabinet voor 17 miljard euro per jaar te bezuinigen of de belastingen te verhogen, omdat inkomsten en uitgaven uit balans zijn. Laat Rutte het land niet precies zo achter zoals hij het in 2010 aantrof?

“Nee. Nee, echt niet. Onze staatsschuld is in percentage veel lager dan die in Duitsland. De werkloosheid is nu laag, toen dreigde die de 10 procent aan te tikken. Dat is pas échte armoede, als je geen baan hebt. We moesten voor 51 miljard ingrijpen. Een volgend kabinet hoeft als ik het zo inschat geen ingrijpende bezuinigingen door te voeren.”

Gaaf land

Nederland is 'nog steeds een gaaf land', herhaalt hij weer eens. "Waarmee ik niet zeg dat het land af is of dat er geen problemen zijn. Dit kabinet heeft niet alles kunnen doen wat het wilde doen. Maar we hebben ingegrepen zodat de armoede niet oploopt. Sinds de jaren 90 is de armoede alleen maar gedaald! Dit is een land met een bevolking die bereid is de schouders eronder te zetten. En we zijn nog steeds een van de snelst groeiende economieën van de westerse wereld, onze gezondheidszorg behoort tot de top."

Dat die gezondheidszorg volgens adviseurs onbetaalbaar wordt, is volgens Rutte ook niet zo. Wel moet er op gelet worden dat de uitgaven niet harder stijgen dan de economie groeit. "Maar er is in dit land geen draagvlak voor snijden in de zorg. En verstandig regeren is ook rekening houden met wat een samenleving aankan."

Lesgeven

Regeren, zo heeft hij geleerd in die dertien jaar premierschap, is 'doen wat nodig is voor de overheidsfinanciën én rekening houden met het draagvlak onder de bevolking'. Over dat eerste maakt hij zich wel wat zorgen als hij de plannen van partijen in de Tweede Kamer hoort. "Het is niet verstandig om het overheidstekort verder op te laten lopen of om de rekening eenzijdig bij bedrijven te leggen." Uiteindelijk moeten die onze welvaart verdienen. En er zijn de afgelopen jaren tot zijn spijt al de nodige grote bedrijven vertrokken. Unilever, Shell. "En DSM is ook al weg."

Wat Rutte zelf gaat doen als hij weggaat, daar moet hij nog eens goed over nadenken als hij straks echt klaar is als premier. Eén aanbod kreeg hij al: "Ik ben gevraagd om voor 15.000 euro toespraakjes te geven aan wat advocaten. Het antwoord was 'nee'." Maar hij zou toch les gaan geven, zei hij altijd? "Eh. Je leeft maar één keer. Je moet iets positiefs bijdragen aan de samenleving. Als onderwijzer doe je dat." Maar gaat hij het nou doen of niet? "Daar ga ik later nog eens goed over nadenken."

COLUMN

MARCIA LUYTEN

De plannen die de Nederlander op één gaan zetten, lijken ze alleen maar weird?

De net aangetreden bewindspersonen waren minister zonder program en annuleerden hun vakantie om regeerplannen te maken. Normaal sukkelen in juli de departementen in zomerslaap, maar raar is het niet; verder dan hoofdlijnenakkoord en regeringsverklaring was het kabinet-Schoof niet gekomen, en voor Prinsjesdag moeten alle ministeries tot twee cijfers achter de komma hun beleid presenteren.

En daar wordt het interessant. Want hoe zetten de plannen uit dat hoofdlijnenakkoord nou 'de Nederlander op één'? De achterban van de VVD wordt uitstekend bediend. Hun wacht een cascade van miljarden aan belastingverlagingen op bedrijfswinst, vermogen en inkomen, op benzine, diesel en energie, en de belasting voor huizenbezitters (OZB) krijgt een plafond. Allemaal maatregelen die de ongelijkheid bevorderen. Niet alleen in vermogen (de rijkste 1 procent bezit al 26 procent van het totale vermogen van huishoudens, de rijkste 10 procent bezit 61 procent, een kwart van de gezinnen heeft daarentegen schulden), lastiger te becijferen zijn de steeds grotere verschillen in voorzieningen, in, zeg maar, kwaliteit van leven.

Maar hoe bedient Geert Wilders de PVV-stemmer? Wilders eiste in de campagne onmiddellijke afschaffing van de eigen bijdrage in de zorgkosten. In 2027 halveert zijn kabinet die eigen bijdrage. Kosten: 5 miljard per jaar. Wie de overheidsinkomsten (belastingen) vermindert en de uitgaven fors verhoogt, zal ergens moeten knijpen.

De bezuinigingen zullen wel vallen bij preventie en sportcoaches; de omgekeerde richting van wat zorgorganisaties bepleiten: verklein in godsnaam de vraag naar zorg. Een kleinere eigen bijdrage vergróót de vraag naar zorg in een sector die 64 duizend vacatures telt. Gevolg: langere wachtlijsten, minder zorg. Met het oog op het belang van de PVV-, BBB- en NSC-kiezer, nogal weird.

Zo zijn meer plannen uit het hoofdlijnenakkoord weird als ze de gewone burger moeten helpen. Het kabinet streept 64 procent ontwikkelingshulp weg, terwijl de rechtse kiezer ongelukkig wordt van meer migratie. Maar wie niet de Ivoiriaanse cacao-boer op zijn uitdrogend veldje helpt, importeert diens zonen. Stikstof en stikstofbeleid worden weggemaakt, samen met het transitiefonds dat boeren helpt omschakelen. Dat betekent voorlopig geen huis voor de kinderen van PVV-stemmers. Weird.

Helemaal weird is de berg maatregelen die de concurrentiekracht van de economie verzwakken. Zo wil het kabinet 215 miljoen per jaar bezuinigen op hoger onderwijs en 150 miljoen op onderzoek en wetenschap. Het Nationaal Groeifonds voor innovatie en verduurzaming van bedrijven stopt. Allemaal investeringen in leefbaarheid en bestaanszekerheid voor met name jongeren. De kinderen van de vermogenden maakt het weinig uit. Zij kunnen rentenieren.

De maatschappelijke diensttijd wordt afgeschaft in een voetnoot van de financiële bijlage van het hoofdlijnenakkoord. Die (in 2020 ingevoerde) diensttijd is een succes; 60 tot 70 procent blijft na afloop vrijwilligerswerk doen en presteert beter op school. De diensttijd helpt sociale cohesie, levert mankracht aan maatschappelijke sectoren die verder alleen inleveren. Je zou denken: Pieter Omtzigt, de amateur-scheidsrechter bij Emos in Enschede, weet hoe onmisbaar vrijwilligers zijn, maar NSC's wateren waren op essentiële terrein al ondoorgrondelijk. Intussen krijgen gemeenten fors minder geld voor meer taken – het kabinet-Schoof weigert het aanstaande 'ravijnjaar' 2026 af te wenden, het maximum aan OZB beperkt de belangrijkste eigen inkomsten van gemeenten. Het gevolg laat zich uittekenen: minder economie. minder zorg. minder voorzieningen.

Hoogleraar overheidsfinanciën Bas Jacobs oordeelde hard in *EW*: 'Dit begrotingsbeleid destabiliseert de economie en veroorzaakt onnodige welvaartsverliezen.' Maar wie zit op zulke expertise te wachten? Het onbehagen van de kiezer moet gevoed, in dat licht is het allemaal zo weird nog niet.

Prinsjesdag 2024 is een uitgave van Nieuws in de klas.
De opdrachten zijn bestemd voor scholieren in de onderbouw van het
VO.

© Nieuws in de klas, Amsterdam
Uitgave Prinsjesdag 2024
Samenstelling en redactie: Laila de Miranda

Het kopiëren van delen ten behoeve van het gebruik door
leerlingen is onbeperkt toegestaan. Het kopiëren van enig
onderdeel ten behoeve van elk ander gebruik is alleen
toegestaan na schriftelijk verkregen toestemming van
de uitgever.

e info@nieuwsindeklas.nl
w www.nieuwsindeklas.nl